

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRASİ ANLAYIŞI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRMESİ**

Doç. Dr. Toktamış Ateş

1) Anketin Tanıtılması :

1970 yılı öncesinde Türkiye'de yaşanan olaylara duyulan ilgi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyasal İlimi Kürsüsü üyelerinde, Türkiye'nin o dönemde içinde bulunduğu hızlı toplumsal değişimle toplumsal sınıf, tabaka ve grupların genel değerler sistemi ve siyasal davranışları arasındaki karşılıklı etkilenmeyi ampirik olarak araştırmanın birçok soruya anlamlı cevaplar getirebileceği ve sonraki çalışmaları yönlendirici yeni soru dizilerine ulaşılmasını sağlayabileceği düşüncesini doğurmuştur. Ancak belirli parasal zorluklar ve eleman sağlama zorlukları göz önüne alınarak 1969 - 1970 akademik yılındaki seminer çalışmalarında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencilerinin değerler sistemi üzerinde, yaygın bir kullanım alanı olan «örnekleme» yöntem ve tekniklerinden yararlanılarak bir araştırma yapılması kararlaştırılmıştır. Böylece önce ana kütleden bir örneğin seçilmesi ve soruların hazırlanması çalışmalarına girilmiştir.

1969 - 1970 ders yılında İktisat Fakültesinde kayıtlı bulunan 2607 öğrenci araştırmanın ana kütesini oluşturmuştur. Bu ana kütleden örnekleme oranı % 8 olan 209 kişilik bir örnek, M. G. Kendall ve B. B. Smith tarafından düzenlenmiş tesadüfî rakamlar cetveli (1) kui-

(1) Bkz: E. S. Pearson (der.); Tracts for Computers: No: XXIV Cambridge University Press, Cambridge, 1960.

lanılarak seçilmiştir. Burada, örnekteki öğrencilerin cinsiyet ve sömestre vasıflarının dağılımını, ana kitledeki öğrencilerin aynı vasıflar bakımından gösterdikleri dağılımından çok farklı olmasına dikkat edilmiştir. Aşağıdaki tabloda bu vasıfların anakütledeki ve örnekteki yüzde dağılımları karşılaştırılmıştır.

TABLO : ANA KÜTLE VE ÖRNEĞİN CINSİYET VE SÖMESTRE VASIFLARI BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

		%				TOPLAM
		1-2 sömestre	3-4 sömestre	5-6 sömestre	7-8 sömestre	
ANA	Kız	22.3	18.0	18.3	15.4	19.0
	Erkek	28.4	25.3	26.0	20.3	100.0
KÜTLE (N=2607)	Toplam	29.8	25.0	25.8	19.4	100.0
	Kız	29.7	16.1	32.4	21.6	100.0
ÖRNEK (n=209)	Erkek	26.7	24.4	27.4	21.5	100.0
	TOPLAM	27.9	23.0	28.2	21.5	100.0

Bu ankette «genel değerler sistemi» ve «politik davranışlar» kavramları üzerinde durulmuş ve bu konuda kullanılacak göstergeler 20 ana grupta toplanabilecek 82 soru şeklinde formüle edilmiştir. Araştırılması ve ölçülmesi düşünülen değer ve davranışların göstergeleri, birbirlerinden kesin bir şekilde ayrılması söz konusu olmayan şu ana gruplarda toplanmıştır: Hoşgörü, gelenekçilik ve ahlâk, demokratik değerler, genel tutum, siyasal tercihler, siyasal katılma, siyasal tesirlilik, etkilenme ve etkileme, din, bölgecilik, milliyetçilik ve ulus-üstü değerler, öğrenci hareketleri, fakülteden memnunluk, geleceğe bakış, haberleşme araçlarından yararlanma, siyasal bilgi, başka ülkede çalışma isteği, otorite isteği, aile içi ilişkiler ve profil soruları, soru kağıdına hem «kapalı uçlu» (yani muhtemel cevap şıkları belirtilmiş) hem de «açık uçlu» (cevap şıkları belirtilmemiş) sorular kullanılmıştır. Ayrıca «kontrol sorulan» yoluyla, verilen cevapların soru kağıdı bütünü içindeki tutarlılığı da ölçülmeye çalışılmıştır.

Bundan sonra seminere katılan öndört arkadaş, soru kağıtlarını örneğe giren deneklere doldurma işine girişmiştir. Bu uygulama Mart-Haziran 1970 tarihleri arasında yapılmış ve anket sonunda 109 denegın soru kağıdlarını doldurdıkları görülmüştür. Bu rakam örneğe girenlerin % 52,1'i ve ana kütleinin % 4,1'i olmaktadır.

2) Ele Alınan Sorular ve Varsayımları :

Biz bu anketten yirmi soruyu konumuzla çok ilgili bularak değerlendirmeye yoluna gittik. Ayrıca sorulardan dört tanesini de değişken olarak kullanarak ayrı değerlendirmelere tâbi tuttuk. Değerlendirdiğimiz sorular şunlar oldu:

1. «Bir insanın söyledikleri ne kadar anlamsız yada tutarsız olursa olsun, ona istediği zaman toplum önünde konuşma hakkı verilmesidir» görüşüne

- 1 — Tamamen katılıyorum
- 2 — Katılıyorum
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu düşünceye katılıp katılmama; demokrasi anlayışı ve bunun gerektirdiği hoşgörü açısından sağlıklı bir gösterge olabilirdi. Bu soruya alınan cevaplar şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 12.8
Katılırim	: 51.3
Birşey söyleyemem	: 12.8
Katılmam	: 19.2
Kesinlikle karşıyım	: 3.7

Burada görüleceği üzere olumsuz cevap, kütlenin sadece % 22.9'undan gelmiştir. Bu sonucu ele alınan kütlenin demokrasiye yatkınlığı açısından olumlu bir gösterge olarak değerlendiriyoruz. Değişken sorularla yaptığımız gruplamalarda da dağılım benzer bir görüntüde oldu ki, bunları ve istisnalarını biraz ilerde karşılaştırmalı olarak ele alacağız.

2. «Bir kimsenin vatana ihanet ettiğinden şüphe ediliyorsa, yargı mekanizmasının işlemlerini beklemeden onu tutuklamak uygun düşer» fikrine

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu soru, hem yargı mekanizmasına verilen öncelik ve duyulan saygı açısından; hem de hoşgörü açısından önem taşımaktaydı. Alınan cevapların dağılımı şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 12.8
Katılırim	: 15.6
Birşey söyleyemem	: 8.2
Katılmam	: 39.5
Kesinlikle karşıyım	: 23.8

Bu soruya verilecek olumlu cevap; demokrasiye yatkınlık açısından olumsuz bir gösterge olacaktı. Bu oran, genel kitle içinde % 28.4

olarak çıktı. Çıkan bu sonuç bir noktada, bundan önceki sorunun sonucuna göre yaptığımız değreiendirmeyi de doğrulamaktaydı. Ancak değışken sorularla yaptığımız gruplamalarda ilginç sapmalara rastladık ki; bunlar üzerinde daha ilerde duracağız.

3. «Siyaset, hükümet ve devlet işleri o kadar grifttir ki; vatandaşların çoğu bu işlerden anlamaz, bunların dışında kalır ve bunları etkilemez» görüşüne,

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu soruya verilecek olumlu cevap, bundan bir önceki soruda olduğu gibi demokrasiye yatkınlık açısından olumsuz bir gösterge olacaktı. Alınan cevapların dağılımı şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 12.8
Katılırim	: 28.4
Birşey söyleyemem	: 14.7
Katılmam	: 26.6
Kesinlikle karşıyım	: 18.4

Görüleceği üzere bu soruya verilen olumlu cevap oranı beklenenden yüksek olmakta % 41.2'ye ulaşmaktadır. Hele kararsız kütle (% 14.7) de dikkate alınmazsa, olumsuz cevap veren deneklerin oranı % 45.0'de kalmaktadır. Bu noktayı ilerde değerlendirmek daha yararlı olacaktır. Zira daha sonraki bazı sorularda da burada rastladığımız sonuca yakın eğilimler bulacağız, ancak bunların genel eğilim içinde istisnalar olacak.

4. «Hükümetin politik eylemlerini seçimlerde oy kullanmak dışında hiçbir zaman ve herhangi bir başka yoldan etkileyemem» görüşüne

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu soruya alınan cevaplar şöyle bir dağılım gösterdi: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 6.4
Katılırim	: 12.8
Birşey söyleyemem	: 8.2
Katılmam	: 37.6
Kesinlikle karşıyım	: 34.9
Cevaplandırmayan	: 0.9

Burada deneklerin büyük bir kısmı (% 72.5) söz konusu edilen fikre karşı çıkmaktadır. Bu demokrasi anlayışı açısından olumlu bir göstergedir.

5. «Her yerde ve her zaman ırk ve kültür bakımından farklı gruplara kendilerini yönetmeleri imkânı verilmelidir» görüşüne

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu soru en ileri bir demokrasi anlayışını; hatta teoride reddedilmek istenen ve pratikte ise reddedilmesi zorunlu olan bir anlayışı dile getirmektedir. Oysa araştırmamızda bu fikre katılan öğrenci oranı tahmin ettiğimizden yüksek olmuştur. Şöyle ki; (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 27.6
Katılırim	: 31.2
Birşey söyleyemem	: 11.0
Katılmam	: 22.4
Kesinlikle karşıyım	: 7.4

6. Aşağıdaki eylemlerden katıldıklarınız varsa iareetler misiniz?

- 1 — Mitingler
- 2 — Gösteri yürüyüşleri
- 3 — Seçim toplantıları
- 4 — Bildiri dağıtma
- 5 — Milletvekiline mektup yazma
- 6 — Diğer (belirtiniz)
- 7 — Hiçbiri

Bu soruya alınan cevaplar şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Mitingler	: 35.8	} 49,5
Gösteri yürüyüşleri	: 7.4	
Seçim toplantıları	: 4.6	
Bildiri dağıtma	: 2.7	
Hiçbiri	: 50.5	

Biz burada ve değişken sorularla yapılan gruplamalarda; her ne şekilde olursa olsun, herhangi bir eyleme katılanları bir gruba; hiçbir eyleme katılmıyanları yani sorununun yedinci şikkına girenleri ikinci bir gruba ayırarak inceledik. Bu şekilde düşünüldüğü zaman deneklerden yarısının (% 50.5) hiçbir eyleme katılmadığını, yarısının da (% 49.5) bir eyleme katılmış olduğunu görüyoruz. Siyasal katılma açısından bu rakamı oldukça doyurucu buluyoruz. Değişken sorularla yaptığımız gruplamalarda bu soruyla ilgili olarak da ilginç sapma ve farklılıklar gördük ki; yeri geldiğinde bu husus üzerinde de duracağız.

7. «Fakültemizde bu yıl yapılan öğrenci temsilcisi seçimlerinde oy kullandınız mı?

- 1 — Evet
- 2 — Hayır

Bu sorununun sorulmasının nedeni de öğrencilerdeki siyasal katılmanın derecesini bulmak idi. Soruya şu cevaplar alındı: (Yüzde olarak)

Evvet : 41.3
Hayır : 58.7

Kanımıza göre bu cevaplar, ele alınan kitlenin siyasal katılımı açısından oldukça olumlu bir göstergedir. Zira bilindiği gibi üniversite-lerimizde öğrenci dernek ve temsilcilerinin seçimlerine, öğrenci kitlesi fazla rağbet etmemektedir. İktisat Fakültesi bu açıdan bir noktada İstanbul'da istisna durumundaydı. Ve genel olarak cemiyet ve öğrenci temsilcilerinin seçiminde oy kullanan ve kullanmayan öğrencilerin oranı, anketimizdeki daha doğrusu örnek kitemizdeki orana benzer sonuçlar vermiştir.

8. İnsanın geleceği

- 1 — Geniş ölçüde kendisi tarafından belirlenir
- 2 — Geniş ölçüde önceden belirlenmiştir.

Bu soruyla derneklerin kaderciliği saptanmaya çalışılmıştır. Demokrasiye yatkınlık açısından olumlu bir gösterge olabilmesi için alınması gereken cevap «İnsanın geleceğinin geniş ölçüde kendisi tarafından belirlenir» cevabı idi. Alınan cevapların dökümü şu şekilde oldu: (Yüzde olarak)

Geniş ölçüde kendisi tarafından belirlenir : 79.8
Geniş ölçüde önceden belirlenmiştir : 19.3
Cevaplandırmayanlar : 0.9

9. «Oy verme hakkı herkese değil, ancak belirli bir eğitim düzeyine erişmiş olanlara verilmelidir. Zira insanların çoğu yöneticilerini iyi seçecek kadar akıllı ve bilgili değildir» görüşüne,

- 1 — Tamamen katılıyorum
- 2 — Katılıyorum
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu soruya verilen cevaplar şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 29.4
Katılırim	: 30.3
Birşey söyleyemem	: 7.4
Katılmam	: 22.1
Kesinlikle karşıyım	: 10.0
Cevaplandırmayan	: 0.9

Bu cevapların değerlendirmesinde ortaya açıkça çıkan ilk sonuç bizim kitlemizin demokrasiye pek yatkın olmadığı merkezindedir. Zira (vasıflı oy) günümüz demokrasi anlayışına ters düşen bir tutumdur. Bu sorudan ortaya çıkan eğilimle, üçüncü sorumuzdan ortaya çıkan eğilim aynı olmaktadır. Ancak bunların değerlendirilmesini bundan bir sonraki bölümde yapacağımızdan şimdilik sadece işaret etmekle yetiniyoruz.

10. «Siyasetle çoğunluk, her zaman azınlığın fikirlerini dikkate almamak hakkına sahiptir» fikrine

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Buradaki varsayımımız, demokrasiye yatkınlığın, yukardaki fikre kararı çıkıldığı zaman ortaya çıkabileceği idi. Zira azınlık haklarının tam ve kesin olarak korunması ve teminat altına alınması, günümüz demokrasisi için varlık şartıdır. Bu soruyaalınan cevapların dağılımı şu şekilde oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 8.2
Katılırim	: 12.8
Birşey söyleyemem	: 9.2
Katılmam	: 39.4
Kesinlikle karşıyım	: 29.4
Cevaplandırmayan	: 0.9

Yukarda görüldüğü gibi burada deneklerin yalnız % 21'i bu fikre katılmaktadır. Bizce bu husus, demokrasiye yatkınlığın göstergesi olmaktadır.

11. Demokrasi genellikle «halkın, halk tarafından, halk için idaresi» olarak tanımlanır. Bu ifade içinde bir seçim yapmak zorunda kalsanız, aşağıdaki durumlardan hangisine daha çok öncelik verirsiniz?

1 — Halk tarafından idareye (yani halkın doğrudan doğruya ya da temsilcileri aracılığı ile yönetime katılmasına)

2 — Halk için idareye (yani yöneticilerin kendi görüşlerine göre halk için en yararlı olanı yapmalarına)

3 — Bilmiyorum

Yukardaki soruda, cevabın birinci şıkkı demokrasinin bir anlamda modern tanımını temsil etmektedir, ikinci şık ise antidemokratik bir düşüncenin ifadesidir.

Bu soruya alınan cevapların dağılımı şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Halk tarafından idareye öncelik veririm : 64.2

Halk için idareye öncelik veririm : 29.4

Bilmiyorum : 3.7

Cevaplandırmayan

Bu cevaplardan çıkan ilk izlenim; kitemizin demokrasiye yatkın olduğudur. Ancak bu hususların değerlendirilmesi bir sonraki bölümünde olacaktır.

12. Tamamiyle benim partim diyebileceğimiz bir siyasî parti olsa ve bu parti iktidarda bulunsa, bu partinin tek parti olmasını ister misiniz; yoksa böyle bir tek parti sistemine karşı mı olursunuz?

1 — Bu partinin tek parti olmasını isterim

2 — Böyle bir tek parti sistemine karşı olurum

3 — Bilmiyorum, fikrim yok

Açıkça görüleceği üzere bu soruda birinci şık anti-demokrasiyi, ikinci şık demokrasiyi temsil etmektedir.

Alman cevaplar şu şekilde dağılmıştır: (Yüzde olarak)

Bu partinin tek parti olmasını isterim	: 15.6
Böyle bir tek parti sistemine karşı olurum	: 78.9
Bilmiyorum, fikrim yok	: 2.7
Cevaplandırmayan	: 2.7

Bu sonuçlar da kütlemizin demokrasiye yatkınlığını doğrulamaktadır. Ayrıca değişken sorularla yapılan gruplarda çok ilginç sapmalara rastlanmaktadır ki bunlara daha sonraki bölümlerde değineceğiz.

13. «Seçimler bir merasimden ibarettir, politikayı geniş çapta etkilemezler» görüşüne

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Dürüst ve samimi seçimler demokrasinin varlık göstergelerinden olduğuna göre, seçimlere saygı duymak, demokrasiye yatkınlığın göstergesi olsa gerektir. Bu soruya şu cevaplar verilmiştir: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 9.2
Katılırim	: 25.6
Birşey söyleyemem	: 11.9
Katılmam	: 44.0
Kesinlikle karşıyım	: 9.2

Yukardaki cevaplardan kitemizin demokrasiye yatkın olduğunu söyleyebiliriz. Ancak fikrini belirtmeyenlerle; görüşe katılanların oranlarının toplamının % 46.1 olduğuna, ilerde üzerinde durmak üzere şimdilik işaret edelim.

14. «Bir ülkenin kanunlardan, siyasî programlardan çok halkın güvenebileceği, cesur, yorulmak nedir bilmeyen, kendilerini ulusa adanmış liderlere ihtiyacı vardır» görüşüne

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Yukardaki görüş demokrasiye bir noktada taban tabana zıt bir düşüncenin ifadesidir. Oysaki bu soruya alınan cevapların dağılımı şu şekilde olmuştur: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 38.5
Katılırim	: 35.8
Birşey söyleyemem	: 9.2
Katılmam	: 13.8
Kesinlikle karşıyım	: 2.7

Bu cevaplardan ortaya çıkan eğilim, anti-demokratik bir düşünüşü yansıtmakta ve anketimizin üç ve dokuzuncu sorularında karşılaştığımız eğilimlere paralel olmaktadır.

15. «Devlete karşı itaatsizlik asla hoş görülmez» fikrine,

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Bu görüş demokrasiye pek yatkın olmayan bir görüştür. Zira demokraside yüceltilen yada yüceltilmesi gereken kavramlar, «kanunların üstünlüğü», «seçimler», «siyasal partiler» vb. olmakla birlikte soyut bir «Devlet» kavramı olmaması gerekir. Devlet'in yüceltilmesi daha çok demokratik olmayan yönetimlere gösterge olmaktadır.

Bu soruya alman cevaplar şu şekilde dağılmıştır: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 13.8
Katılırim	: 28.4
Birşey söyleyemem	: 20.2
Katılmam	: 30.3
Kesinlikle karşıyım	: 5.4
Cevaplandırmayan	: 1.8

Kitlemizin % 42.2'sinin bu fikre katılması, açıklanması gereken bir husustur. Ayrıca fikir belirtmeyenlerle soruyu cevaplandırmayanların oranının yüksekliğine işaret etmek isteriz.

16. «Kadınlar toplumun geleceğini ilgilendiren, sormniuluğu fazla olan görevleri, erkekler kadar başarıyla yürütebilirler» görüşüne

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Demokrasilerde kadınlara oy hakkının tanınması nihaf bir aşama olduğu için bu soruyu da değerlendirme yoluna gittik. Alınan cevapların dağılımı şu şekilde oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 33.0
Katılırim	: 42.2
Birşey söyleyemem	: 7.4
Katılmam	: 15.6
Kesinlikle karşıyım	: 1.8

17. «Toplumsal sorunları çözenin en iyi yolu aşırı görüşlerden kaçınmak ve orta yoldan ayrılmamaktadır» düşüncesine

- 1 — Tamamen katılırim
- 2 — Katılırim
- 3 — Birşey söyleyemem
- 4 — Katılmam
- 5 — Kesinlikle karşıyım

Demokrasi her ne kadar «Orta Yol»culuk değilse de, aşın görüşlerden kaçınmak bir noktada demokrasiye yatkınlığı ifade etmektedir.

Bu soruya alınan cevapların dağılımı şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Tamamen katılırim	: 22.1
Katılırim	: 34.9
Birşey söyleyemem	: 11.9
Katılmam	: 17.4
Kesinlikle karşıyım	: 11.0
Cevaplandırmayan	: 2.7

18. Ortalama olarak ailenizin aylık geliri ne kadardır

- 1 — 500 TL'dan az
- 2 — 501 - 999 TL
- 3 — 1000 - 1999 TL
- 4 — 2000 - 2999 TL
- 5 — 3000 - 3999 TL
- 6 — 4000 - 4999 TL
- 7 — 5000- TL'dan fazla

Bu sorunun sorulmasında amaç gelire eğilimler arasında bir ilişki aramaktı. Alınan cevaplar şöyle oldu: (Yüzde olarak)

500 TL'dan az	: 5.4
501 - 999 TL	: 21.1
1000 - 1999 TL	: 30.3
2000 - 2999 TL	: 16.4
3000 - 3999 TL	: 10.0
4000 - 4999 TL	: 6.4
5000- TL'dan fazla	: 9.2
Cevaplandırmayan	: 0.9

19. Evinizin bulunduğu şehir ve kasabanın nüfusu ne kadardır

- 1 — 2500'den az
- 2 — 2500 - 4999

- 3 — 5000 - 9999
- 4 — 10.000 - 24.999
- 5 — 25.000 - 49.999
- 6 — 50.000 - 99.999
- 7 — 100.000'den çok

Bu sorunun değerlendirilmesinde amaç da, evin bulunduğu şehir ve kasabanın nüfusu ile eğilimler arasında bir ilişki kurmaktır. Alınan cevapların dağılımı şu şekilde oldu (Yüzde olarak)

2500'den az	: 0.9	} 27,6
2500 - 4999	: 1.8	
5000 - 9999	: 2.7	
10.000 - 24.999	: 7.4	
25.000 - 49.999	: 7.4	
50.000 - 99.999	: 7.4	
100.000'den fazla	: 71.5	
Cevaplandırmayan	: 0.9	

Değişken sorular kullanarak meydana getirdiğimiz gruplarda ikili bir ayrıma gitmeyi daha pratik görerek; evinin bulunduğu şehrin nüfusu 100.000'den fazla olanlar az olanlar olarak değerlendirme yaptık.

20. Hangi yabancı dilleri mesleğinizle ilgili bir kitap okuyacak ve istediklerinizi çok güçlük çekmeden anlatabilecek kadar biliyorsunuz?

- 1 — Yabancı dil bilmiyorum
- 2 — Almanca
- 3 — İngilizce
- 4 — Fransızca
- 5 — İtalyanca
- 6 — Arapça
- 7 — Farsça
- 8 — Diğer (Belirtiniz)

Bu soruya alınan cevapların dağılımı şöyle oldu: (Yüzde olarak)

Yabancı dil bilmiyorum	: 39.4
Almanca	: 7.4
İngilizce	: 43.2
Fransızca	: 7.4
Cevaplandırmayan	: 2.7

3) Genel Kitlenin Değerlendirilmesi :

Genel kitlemiz çoğunlukla, nüfusu 100.000'in üzerindeki şehirlerden (% 71.5'i); çoğunlukla bir yabancı dili mesleğiyle ilgili bir kitabı okuyacak ve istediklerini çok güçlük çekmeden anlatabilecek kadar bilen (derneklerden % 58.0'i Almanca, İngilizce yada Fransızca'yı işaretlemişlerdi) ve gelir grubu açısından «orta halli» diyebileceğimiz ailelerin çocuklarından oluşmaktadır.

Kitlemiz genel olarak demokrasiye yatkın görünmektedir. Daha önce de zaman zaman belirtmiş olduğumuz gibi, soruların pek çoğuna alınan cevaplarda demokrasi anlayışının gelişmişliğinin göstergelerini bulmamız mümkün olmaktadır. Örneğin «konuşma hürriyeti», hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti», «antifatalizm», «muhalafete yaşama hakkı tanınması», «iktidarın gücünü halktan alması», «çok partili sistem», «kadın hakları», «uçlara iltifat etmeme» gibi hususlarda, hatta «azınlıklara bağımsız yönetim» gibi aşırı bir hususta bile kitlemiz demokrasi anlayışı açısından olumlu ses vermektedir.

Ancak sorularımızdan dört tanesine aldığımız cevaplar demokrasi kavramıyla bağdaşmamaktadır. Daha doğrusu bu bağdaşmama üç soru ile ilgilidir (üç, dokuz, ondört) ve bir soruya verilen cevapların da nedeni üzerinde bir parça düşünmek gereklidir.

Üçüncü sorumuz, «siyaset, hükümet ve devlet işleri o kadar giriftir ki, vatandaşların çoğu bu işlerden anlamaz, bunların dışında kalır ve bunları etkilemez» görüşüne katılıp katılmama idi. Bu soruya kitlenin % 41.2'si olumlu; 14.7'si kararsız ve 45.0'i olumsuz cevap vermişti.

Biz bu cevapları «halka güvensizlik» olarak yorumluyoruz. Hemen aşağıda nedenlerine eğileceğimiz bir saplantı, Türk aydınlarının genel saplantısı İktisat Fakültesi öğrencilerini de etkisi altına almış görünüyor. Genel prensipleri açısından ve bireysel olarak kendisi söz konusu olduğu zaman demokrasiyle «evet» Ancak iş uygulamaya, sistemin işleyişine geldi mi: «Bunlar kariyerik, girift işlerdir, halk anlamaz.»

Dokuzuncu sorumuza verilen cevaplar da bu yorumumuzu destekler niteliktedir. «Oy verme hakkı herkese değil, ancak belirli bir eğitim düzeyine erişmiş olanlara verilmelidir. Zira insanların çoğu yöneticilerini iyi seçecek kadar akıllı ve bilgili değildir» görüşüne, genel kitlenin % 59.7'si katılmakta ve sadece % 32.1'i katılmamaktadır. Oysaki aynı kitlenin sadece % 34.8'i, «Seçimler bir merasimden ibarettir» görüşüne katılmıştı. Ancak orada bireysel olarak kendisi söz konusuydu. Hele, «Hükümetin politik eylemlerini seçimlerde oy kullanmak dışında hiçbir zaman ve herhangi bir başka yoldan etkilemem» görüşüne katılanların oranı % 19.2'den ibaretti.

Ondördüncü soruda kendini gösteren «lider ihtiyacını» da aynı şekilde «halka güvensizliğin» getirdiği bir sonuç olarak yorumlamak eğilimindeyiz. «Bir ülkenin kaunlardan siyasi programlardan çok halkın güvenilebileceği, cesur, yorulmak nedir bilmeyen, kendilerini ulusa adanmış liderlere ihtiyacı vardır» görünüşü genel kitlemizin sadece % 16.5'i reddetmişti.

Yukardaki yorumlarımızın aydınlığa kavuşabilmesi için bazı hususların iyice açıklanmasında yarar vardır. Türk aydını, Batı'ya yönelmiş olmanın sonucu olarak, Batı Demokrasisinin temel bazı kurumlarını benimsemiş durumdadır yada; benimseme çabasında ve iddiasındadır. Ancak çok partili hayata geçildiğinden beri siyasal hayatın rayına oturamaması ve dengeye gelememesi; Türk aydınlarını kanımızca yanlış bir şekilde «halka güvensizliğe» itmiştir. Aslında bu dengesizliğin ve bunu izleyen güvensizliğin nedeni, «Aydınla-Halk» arasında diyalogun kurulmaması ve her iki değerler sisteminin birbirine ters düşmesidir. Bunların ortadan kalkması ancak orada bir diyalogun kurulmasıyla mümkün olabilir. 1970 sonrası Türk siyasal hayatı, bu bakımdan kanımızca bir dönüm noktası olabilecek niteliktedir.

Türk aydını Devlet'e sahip çıkmış ve asrımızın başından beri kimseyle paylaşmamıştı, «memur», «okumuş», «aydın», «bürokrat» vb. gibi terimler, çok uzun seneler aynı grubu açıklamış ve bu grup ve bunların yücelttikleri «Devlet», halkın dışında kalmıştı. Aydınların halka eğilmeleri genel olarak bir fantazi, bir romantizm, bir moda çerçevesinde kalmış ve bundan ötürü daha başlangıçtan itibaren başarısız kalmaya mahkum olmuştu. Ancak uzun bir barış döneminin sağladığı birikim «belli bir ekonomik güce» dönüşünce ve bu belli «ekonomik güç» Devlet'e yön vermek isteyince Türk aydını gerçekle karşı karşıya gelmiştir: «Kutsal Devlet»e sahip çıkmak için gücünü nereden ve nasıl alacaktı?

Halkla bir diyalog kuramadığı için halk bu gücü kendisine vermiyordu. O zaman «lider özlemi» ortaya çıktı. Eski, güzel günlerde olduğu gibi güçlü, kendini ulusa adanmış bir lider.

İktisat Fakültesinde yapılan bir ankette de aynı eğilimleri bulmak kanımızca olağandır.

Anketimizin onbeşinci sorusu «Devlete karşı itaatsizlik asla hoş görülmez» fikrine katılıp katılmama idi. Deneklerden sadece % 35.7'si bu ifadeyi reddederken, %22.0'si bir fikir belirtmiyordu. Biz bu cevapları «Devleti yüceltme eğilimi» olarak yorumluyoruz. Ve bu eğilimi de gene Türk aydınının Devlete karşı olan geleneksel tutumuna bağlamamız, sanıyoruz yanlış olmayacaktır.

4) Değişken Olarak Kullanılan Sorular :

Geçen bölümlerde gördüğümüz yirmi sorudan dört tanesini değişken olarak kullanarak, ayrı gruplar meydana getirdik. Değişken olarak kullandığımız sorular ve bunların varsayımları şunlardı:

1. Soru 7 : «Fakültemizde bu yıl yapılan öğrenci temsilciliği seçimlerinde oy kullandınız mı?

1 — Evet

2 — Hayır

Bu soru öğrencinin siyasal katılmasını doğrudan göstermesi bakımından ilginizi çekti. Seçimlere katılmış olan deneklerin, demokrasiye yatkınlık açısından daha olumlu cevaplar vereceğini varsayıyorduk.

2. Soru 8 : «İnsanın geleceği

- 1 — Geniş ölçüde kendisi tarafından belirlenir
- 2 — Geniş ölçüde önceden belirlenmiştir.»

Bu sorunun ikinci şikkına katılınması halinde «Kaderci-fatalist» bir dünya görüşü ile karşılaşacaktık. Bu gruba giren deneklerle girmeyen deneklerin genel karşılaştırması ilginizi çekti.

3. Soru 11 : Demokrasi genellikle «halkın halk tarafından, halk için idaresi» olarak tanımlanır. Bu ifade içinde bir seçim yapmak zorunda kalsanız aşağıdaki durumlardan hangisine daha çok öncelik verirsiniz?

- 1 — Halk tarafından idareye (yani halkın doğrudan doğruya ya da temsilcileri aracılığı ile yönetime katılmasına)
- 2 — Halk için idareye (yani yöneticilerin kendi görüşlerine göre halk için en yararlı olanı yapmalarına)
- 3 — Bilmiyorum.

Bu sorunun birinci şikkına katılan öğrencilerin demokrasiyi anladıklarını, ikinci şikkına katılan öğrencilerin anlamadıklarını varsaydık. Bu, birbirine zıt diyebileceğimiz iki anlayışın ortaya çıkaracağı grupların mukayesesi bizim için hiç şüphesiz ilginç olacaktı.

4. Soru 12 : Tamamiyle benim partim diyebileceğimiz bir siyasî parti olsa ve bu parti iktidarda bulunsa, bu partinin tek parti olmasını ister misiniz, yoksa böyle bir tek parti sistemine karşı mı olursunuz?

- 1 — Bu partinin tek parti olmasını isterim
- 2 — Böyle bir tek parti sistemine karşı olurum
- 3 — Bilmiyorum

Bu soru bizim açımızdan çok önemliydi ve çok çeşitli hususların göstergesi durumundaydı. «hoşgörü», «çok partili hayat» «dürüst ve samimî seçimler» vb. gibi hayatî önemi olan birçok husus, sorunun birinci şikkına katıldığı zaman kendiliğinden ortadan kalkıyordu. Hatta bu cevap doğrudan doğruya demokrasiyi reddetme anlamına geliyordu. Sorunun üçüncü şikkına katılanlarda da aynı düşüncelerin eksik olduğunu varsaydık ve bunun sonucu olarak, böyle bir tek parti sistemine karşı olanlarla, diğer iki şikka cevap verenleri iki grup olarak düşündük karşılaştırmamızı bu iki grup arasında yaptık.

5) Kitlenin Değişken Sorularla Değerlendirilmesi :

1. Değişken olarak kullandığımız ilk husus, öğrenci temsilcisi seçimlerine katılıp katılmama oldu. Genel kitlenin % 41.3'ü bu seçimlere katılmış, % 58.7'si katılmamış durumdaydı.

Bu iki grup arasındaki ilk önemli fark eylemlere katılma hususunda görüldü. Genel kitemizde eylemlere katılma oranı % 49.5 iken, öğrenci temsilcisi seçimine katılmayanlardan oluşan grupta bu oran % 42.1'e düşüyor; öğrenci temsilcisi seçimine katılanlardan oluşan grupta ise % 60'a yükseliyordu. «insanın geleceği geniş ölçüde kendisi tarafından belirlenir» fikri genel kitemizin % 79.8'i tarafından benimsenmişken, seçimlere katılan öğrencilerde bu benimseme oranı % 86.7'ye yükseliyor, katılmayan öğrencilerde ise % 75.0'e düşüyordu.

«Oy verme hakkı ancak belirli bir eğitim düzeyine ulaşmış olanlara verilmelidir. Zira insanların çoğu yöneticilerini iyi seçecek kadar bilgili ve akıllı değildirler» görüşü, önemli farklılıklar ortaya çıkartmaktadır. Öğrenci temsilcisi seçimine katılan deneklerden oluşan grupta bu görüşe katılma oranı % 44.4 olmaktadır. Diğer grupta katılma oranı ise % 70.3'e yükselmektedir. Genel kitemizde bu oran % 59.7 idi. İlk grubun % 17.7'si bu görüşü «kesinlikle karşıyım» diye cevaplandırırken, ikinci grupta bu cevabı verenlerin oranı % 4.7'dir. Genel kitemizin % 32.1'i bu görüşü reddederken, seçime katılanların % 48.8'i; katılmayanların ise 20.3'ü aynı görüşü reddetmektedir. Bu rakamlardan çok açıkça anlaşılacağı üzere öğrenci temsilcisi seçimine

katılan denekler çok daha demokratik bir yaklaşım içindedirler.

Demokrasi tanımına aydınlık getirmek isteyen onbirinci sorumuzda, genel kitlenin % 29,4'ü «Halk için» tanımını benimsemişken, bu oran seçime katılmış olan grupta % 22,2, katılmamış olan grupta % 34,4 olmuştur.

Öğrenci temsilcisi seçimine katılan deneklerden oluşan birinci grubumuz bir yandan demokratik prensipler açısından daha olumlu izlenimler yaratırken, bir yandan da bu izlenime tam karşıt bir şekilde militan ve anti-demokratik eğilimler göstermektedir. Kanaatimizce bu durumun nedeni birinci grubun daha fazla politik, ikinci grubun daha az politik olmasıdır.

«Tamamen benimsenen bir siyasî partiyi «tek parti» olarak görmek isteyenlerin oranı seçimlere katılan grupta % 31,1; katılmayan grupta % 4,7 olarak görülüyor. Bu oran genel kitlemizde % 15,6 idi.

«Devlete karşı itaatsizlik asla hoşgörülmez» fikrine karşı çıkanlar genel kitlenin % 35,7'si idi. Temsilci seçimine katılanların ise % 51,1'i bu fikri reddetmektedir. Diğer grupta bu fikri reddedenlerin oranı % 24,9'da kalmaktadır.

İki grup arasında gelmiş oldukları şehir yada kasabanın büyüklüğü ve ailelerinin gelirleri bakımından pek büyük farklar görülmemektedir. Ancak öğrenci temsilcisi seçimine katılan grup içinde ailesinin aylık geliri 5.000 TL'nin üstünde olanların oranı % 17,8'ken; bu oran diğer grupta % 3,1'dir. Bu oran genel kitlemizde 9,2 idi.

Temsilci seçimine katılmış deneklerden oluşan grup içinde bir yabancı dili (Almanca, İngilizce, Fransızca) mesleğiyle ilgili bir kitabı okuyacak ve istediklerini fazla güçlük çekmeden anlatabilecek kadar bildiğini söyleyenlerin oranı % 64,4 iken, aynı oran diğer grupta % 54,1'de kalmaktadır.

Yukardan beri sıraladığımız göstergelerin ışığı altında bu iki grup için son bir karşılaştırma yapmamız gerekirse; öğrenci temsilcisi seçimine katılmış olan deneklerin genel olarak demokrasiye daha yakın olduğunu saptamış bulunuyoruz. Ancak özellikle tek parti konusunda saptamış bulunduğumuz anti-demokratik eğilimleri, genel olarak Türk

aydınlarının içinde buldukları çelişkilerin bir görüntüsü olarak yorumlamak kanaatimizce en sağlıklı yorum olacaktır.

2. Değişken olarak kullandığımız ikinci husus, geleceğinin tayininde işi kadere bırakıp bırakmama oldu. Genel kitlenin % 79.8'i «insanın geleceği geniş ölçüde kendisi tarafından belirlenir» derken % 19.3'ü «insanın geleceği geniş ölçüde önceden belirlenmiştir», diyordu. Biz bu konuda karşılaştırmalar yaparken anlatım kolaylığı olması için birinci gruba «kaderci» ikinci gruba da «kaderci olmıyan» grup diyeceğiz.

Kaderci grubumuzun % 47.1'i «Bir insanın söylediği ne kadar anlamsız yada tutarsız olursa olsun, ona istediği zaman toplum önünde konuşma hakkı verilmelidir» görüşüne katılırken, kaderci olmıyan grupta bu oran % 70.0'dir.

«Seçimler bir merasimden ibarettir, politikayı geniş çapta etkilemezler» görüşünü «kaderci» grubumuzun % 33.4'ü reddederken, bu reddetme oranı «kaderci olmıyan» grubda % 57.5'e yükselmektedir. Aynı oran geni kitemizde % 53.2'idi.

Bu iki grubun karşılaştırılmasında, onyedinci sorumuza verilen cevaplar çokilginçtir. Toplumsal sorunları çözenin en iyi yolu aşırı görüşlerden kaçınmak ve orta yoldan ayrılmamaktır görüşüne, «kaderci» grubumuzun % 28,1'i katılırken, «kaderci olmıyan» grubumuzun katılma oranı % 60.6'ya yükselmektedir. Bu soruya bakıldığı zaman kaderci grubumuz demokrasiye daha yatkın bulunmaktadır. Ancak bu iki grubun karşılaştırılmasından çıkarılabilecek genel trend böyle değildir. Biz bu durumu ancak her iki grubun ailelerinin yaşadıkları şehir ve kasabaların büyüklük farkına bağladık. Nüfusu 100.000'in üstündeki şehirlerden gelen derneklerin oranı, «kaderci» grubumuz için % 85.7, «kaderci olmıyan» grubumuz için % 69.0'dur. Büyük şehirlerden gelmenin aşırı görüşlere bir yatkınlık doğurmuş olabileceğini düşünüyoruz. Ancak aynı hususun, yani büyük şehirlerden gelmenin, «kaderci» olmak ile nasıl doğru orantılı bir trend göstermekte olduğunun açıklanması sorunu, karşımıza çıkmakta ki; biz bu konuyu da nüfusu 100.000'den fazla olan şehirlerin kozmopolit, karmaşık bünyesiyle açıklamak istiyoruz.

«Kaderci» grubumuz içindeki öğrencilerin % 28.6'sı öğrenci temsilcisi seçimlerinde oy kullanmışken; bu oranın «kaderci olmayan» grubumuz için % 48.8 olması, gene «kaderci» grubumuzun dokuzuncu sorumuzla ilgili olarak «eğitim düzeyine bağlı oy verme hakkını», % 71.4 oranında benimserken, bu benimseme oranının «kaderci olmayan» grupta % 56.3'de kalması, biraz yukarda söylediğimiz «kaderci olmama ile demokrasiye yatkın olma» arasındaki doğru orantıyı göstermektedir sanıyoruz.

3. «Halk için idare» demokratik olmayan yönetimlerin çağımızdaki büyük mazeretleridir. Anketimizde genel kitlenin % 29.4'ü bu tanıımı benimsedi. «Halk tarafından idare» bir anlamda demokrasi demektir. Genel kitlemizde bu tanıımı benimseyenlerin oranı % 64.2 oldu.

Cevapların karşılaştırmasına girişmeden önce şunu söylemeliyiz ki, bütün soruların karşılıklarında, «halk tarafından idare» şikkını seçen derneklerin demokrasiye daha yatkın olduğunu ya da yakın eğilimler olduğunu saptadık. Bu olgular bizim varsayımımıza tamamen uygun çıktı. Anlatım kolaylığı sağlaması açısından «halk tarafından idare» şikkını seçen deneklerden oluşan kitleye «birinci grup», «halk için idare» şikkını seçen deneklerden oluşan kitleye de «ikinci grup» diyeceğiz.

«Bir kimsenin vatana ihanet ettiğinden şüphe ediliyorsa, yargı mekanizmasının işlemedini beklemeden onu tutuklamak uygun düşer» fikrini reddedenlerin oranı birinci grupta % 68.4 iken bu oran ikinci grup için % 53.1'de kalmaktadır. Aynı oran genel kitlemizde % 63.3 idi.

«Siyaset, hükümet ve devlet işleri o kadar giriftir ki vatandaşların çoğu bu işlerden anlamaz, bunların dışında kalır ve bunları etkilemez» görüşüne katılanlar birinci grubumuzda % 34.2 iken, ikinci grubumuzda % 56.2 olmaktadır.

«Hükümetin politik eylemlerini seçimlerde oy kullanmak dışında hiçbir zaman ve herhangi bir başka yoldan etkileyemem» görüşünü birinci grubun % 78.3'ü reddederken, ikinci grupta reddetme oranı % 59.3'de kalmaktadır.

Birinci grubun % 42.8'i, ikinci grubun ise % 34.4'ü öğrenci temsilcisi seçimine katılmıştır.

«Oy verme hakkı herkese değil ancak belirli bir eğitim düzeyine ulaşmış olanlara verilmelidir. Zira insanların çoğu yöneticilerini iyi seçecek kadar akıllı ve bilgili değildirler görüşüne katılanlar birinci grupta % 48.6 iken, ikinci grupta bu oran % 81.2'ye yükselmektedir. Aynı oran genel kitemizde % 59.7 idi.

Ondördüncü sorumuzda söz konusu edilen «lider», birinci grubun % 74.6'sı tarafından benimsenirken; bu benimseme oranı ikinci grupta % 93.8'e yükselmektedir. Onyedinci sorumuzda söz konusu edilen «orta yol» düşüncesi ise birinci gruba giren deneklerin % 49.8'i tarafından benimsenirken, ikinci gruba giren deneklerin % 71.8'i «orta yol» düşüncesini benimsemektedirler. Bu oran genel kitemizde % 57.0 idi.

Görüleceği üzere demokrasiyi, «halk tarafından idare» olarak tanımlama eğilimindeki birinci grubumuz, demokrasinin genel prensip ve uygulamaları söz konusu olduğu zamanlarda da, ikinci gruba oranla daha yatkın görünmektedir.

4. Bu kısımda da, genel kitemiz içinde, tamamen benimseyecekleri bir siyasî partinin tek parti olmasını reddeden deneklerle, bu durumu reddetmeyen (böyle bir tek parti sistemine taraftar olanlar ve fikir belirtmeyenler) denekler arasında bazı karşılaştırmalar yapacağız. Burada da anlatım kolaylığı bakımından birinci gruba «çok partioiler», ikinci gruba «tek partuciler» diyeceğiz. Genel kitemizin % 21.1'i tek partici, % 78.9'u çok partici durumundadır.

Soruların tek, tek karşılaştırmasına geçmeden önce şunu belirtelim ki, «tek partici» grubun cevapları dengesiz bir görünümde-dir, cevaplar arasında büyük çelişkiler vardır. Bir soruda demokrasiye yatkın bir görüntü ortaya çıkmışken, bir diğer soruda buna tamamen aykırı bir görüntü almak mümkün olmaktadır. Ancak bu grup daha «siyasal» görünmektedir. Genel olarak kararsızlık belirten cevaplara az rağbet etmekte; özellikle «tamamen katılırim», «kesinlikle karşıyım» gibi mutlak kanaat belirten cevaplara yönelmektedir. «Çok partici» grubumuzun cevapları ise daha tutarlıdır ve genel kitemizin eğilimleri ile paralel bir durumdadır. (Burada kuşkusuz genel kitle içindeki oranlarının yüksekliğini de düşünmek gerekir.)

Tek partici gurubumuzun % 87.0' si nüfusu 100.000' in üstündeki şehirlerden gelmektedir. Bu oran çok partici grubumuzda % 67,4'dür. Tek partici grubumuzda hiçbir yabancı dili bilmediğini söyleyenlerin oranı % 21.7 iken, bu oran çok partici grubumuzda % 47.6 'ya yükselmektedir. Tek partici gruba giren deneklerin ailelerin maddî durumu diğer gruba giren deneklerin ailelerinin maddî durumlarına oranla daha iyidir. (1).

Tek partici grubun % 74' ü herhangi bir eylemde yer almışken, çok partici grupta bu oran % 43.0' dür. Aynı oran genel kitemizde % 49.5 idi.

Tek partici grubun % 74.0' ü öğrenci temsilcisi seçiminde oy kullanmıştır. Çok partici grupta ise bu seçime katılanların kitlenin % 32.5' uğundan ibadettir. Genel kitemizde bu oran % 41.3 idi.

"Bir kimsenin vatana ihanet ettiğinden şüphe ediliyorsa, yargı mekanizmasının işlemlerini beklemeden onu tutuklamak uygun düşer" görüşü, tek partici grubun % 67.7'si tarafından reddetmektedir. Bu oran genel kitemizde % 63.3 idi.

Vatandaşların çoğu devlet işlerinden anlamaz temasını işleyen üçüncü sorumuz "tek partici" gurubun % 52.2' si tarafından tasvip görülürken, "çok partici" gurubun % 38.3' ü bu fikre katılıyordu.

Yukardaki son iki soruda demokrasi anlayışı adamakıllı zayıf görünen tek partici grubumuz beşinci soruda tamamen bir dönüş yapmaktadır.

"Her yerde ve her zaman ırk ve kültür bakımından farklı gruplara kendilerini töneltme imkânı verilmelidir" görüşü "tek partici" gurubun % 78.3' ü tarafından benimsenirken, "çok partici" grubumuzun % 53.4' ü bu görüşe katılmaktadır. Bu soruda bu denli demokrat olan "tek partici" grubun % 34.7' si "bir insanın söyledikleri ne kadar anlamsız olursa olsun, ona istediği zaman toplum önünde konuşma hakkı verilmelidir" görüşünü reddetmektedir. Çok partici grubun % 19.7'si bu görüşü reddediyordu. Genel kitle içinde aynı soruyu reddedenlerin oranı ise % 22.9 idi.

(1) Bu konular tablolardan incelenebilir.

6) Tablolar

		"Bir insanın söyledikleri ne kadar anlamsız yada tutarsız olursa olsun, onları istediği zaman toplam önünde konuşma hakkı verilirdir" görüşüne					"Bir kimsenin vatana ihanet ettiği şüphe edilirse, yargı mekanizması işlemini beklemeyen onu tutuklamak uygun değildir" fikrine....					"Siyaset hükümet ve devlet işleri o kadar giriftir ki vatandaşların çoğu bu işlerden anlamaz, bunların dışında kalır ve bunları etkilemez" görüşüne.....				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
T. Seçimine Katılma	17,7	46,6	8,8	17,7	8,8	20,0	13,3	11,1	33,3	22,2	17,7	26,6	11,1	20,0	24,2	
T. Seçimine Katılmama	9,4	57,7	15,6	20,3	-	7,8	17,2	6,2	43,7	28,0	9,4	29,4	15,6	31,2	14,0	
İnsan Kaderini Kendi Çizer	11,5	58,5	13,8	17,2	2,3	10,3	18,4	9,2	36,8	25,3	12,6	28,6	14,9	25,3	18,4	
Kaderi Önceden Belirlenmiştir	19,0	38,1	9,5	23,8	9,5	23,8	4,8	4,8	47,6	19,0	14,3	23,8	9,5	33,3	19,0	
Halk Tarafından İdare	15,7	48,6	12,9	20,0	2,8	10,0	14,2	7,1	40,0	28,4	11,4	22,8	12,9	31,4	21,4	
Halk İçin İdare	9,3	56,2	12,5	15,6	6,2	18,7	18,7	9,3	37,7	15,6	18,7	37,5	12,5	18,7	12,5	
Tek Partiyeli Karşı Olmama	17,4	43,5	4,3	26,0	8,7	25,0	17,4	13,4	26,0	13,6	17,4	34,8	8,7	8,7	30,4	
Tek Partiyeli Karşı Olmam	11,6	53,5	15,1	17,4	2,3	9,3	15,1	5,8	43,0	26,7	11,6	26,7	15,1	31,4	15,1	

	"Hükümetin politik eylemlerini Her yerde ve her zaman seçimlerde oy kullanmak dışındaki ve kültür bakımından da hiç bir zaman ve herhangi farklı gruplara kendileri bir başka yöden etkilemem" ni yönetime imkânı veril-melidir" görüşüne....										Herhangi bir eyleme katılan	Katılmayan	
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4			5
T. Seçimine Katılma	6,6	11,3	4,4	33,3	44,4	-	28,8	28,8	13,3	20,0	8,8	60,0	40,0
T. Seçimine Katılmama	6,2	14,0	10,9	40,6	28,1	11,5	26,2	32,8	9,4	25,0	6,2	42,1	57,9
İnsan Kaderini Kendi Çizer	6,9	12,6	8,0	36,8	34,5	11,1	24,1	33,3	11,5	24,1	6,9	48,3	51,7
Kaseri Önceden Belirlenmiştir	4,8	14,3	4,8	42,8	33,3	-	42,8	19,0	9,5	19,0	9,5	52,4	47,6
Halk Tarafından İcare	5,7	8,6	5,7	42,8	35,5	14,4	31,4	31,4	8,6	24,3	4,3	54,3	45,7
Halk İçin İdare	9,3	18,7	12,5	31,2	28,1	-	21,9	28,1	15,6	21,9	12,5	37,5	62,5
Tek Partiyeli Karşı Olmama	13,0	13,0	13,0	21,7	39,1	-	43,5	34,8	4,3	8,7	8,7	74,0	26,0
Tek Partiyeli Karşı Olma	4,6	12,8	7,0	41,8	32,5	1,2	23,2	30,2	12,8	26,7	7,0	43,0	17,0

Öğrenci temsilcisi seçiminde oy kullanan diniz mi?	İnsan felsefesi tayini		"Oy verme hakkı herkese değil ancak belirli bir sınıfta bulunmalıdır. Ya da insanlara verilmiştir. Ya da insanların çoğu yöneticilerini iyi seçecek kadar akıllı ve bilgili değildir" görüşüne...										"Siyasette çoğunluk her zaman azınlığın fikirlerini almamak hakkına sahiptir" fikrine					
	Ha- yır	Ken- din- oe	Önce- den.	C.Y	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6			
T. Seçimine Katılma		86,7	13,3		20,0	24,4	6,6	31,1	17,7	6,6	17,7	6,6	33,3	33,3	2,2			
T. Seçimine Katılmama		75,0	23,4	1,5	35,9	34,4	7,8	15,6	4,7	9,4	9,4	10,9	44,3	26,2	-			
İnsan Kaderini Kendi Çizer	44,8	55,2			24,1	32,2	8,0	24,1	11,5	8,0	14,9	10,3	40,0	25,1	1,1			
Kaderi önceden Belirlenmiştir	28,6	71,4			47,6	23,8	4,8	14,3	4,8	9,5	4,8	4,8	33,3	47,6	-			
Halk Tarafından İdare	42,8	57,2	22,8	-	24,3	24,3	8,6	28,4	14,2	11,4	8,6	5,7	40,0	32,7	1,4			
Halk İçin İdare	34,4	65,6	84,4	12,5	3,1	37,5	43,7	3,1	9,3	3,1	3,1	22,9	9,3	46,9	18,7			
Tek Partiyeye Karşı Olmama	74,0	26,0	69,0	26,0	4,3	34,8	21,7	4,3	17,4	21,7	8,7	17,4	13,0	26,0	34,8			
Tek Partiyeye Karşı Olma	32,5	67,5	82,5	17,5	-	27,8	32,5	8,1	23,2	7,0	8,1	11,6	8,1	43,0	27,8			

	Demokrasi Tanımında				Tamamen benimsenen bir parti olsa; bu partinin "Tek Parti Olmasını"				"Seçimler bir merasimden ibarettir, politikaya geniş çapta etkilemezler" görüşüne.				
	Halk tara- fın- dan	Bil- mi- yo- rum.	Halkın	O.Y.	is- te- mem	is- te- mem	Bil- mi- vo- rum	C.Y.	1	2	3	4	5
T. Seçimine Katılma	68,922,2	4,4	4,4	4,4	31,1	62,2	4,4	2,2	13,3	26,7	11,1	40,0	8,9
Seçimine Katılmama	60,934,4	3,1	1,5	4,7	90,6	1,5	3,1	6,2	25,0	12,5	46,8	9,4	
İnsan Kaderini kendi Çizer	62,031,0	3,4	3,4	16,1	81,7	1,1	1,1	8,0	24,1	10,3	47,2	10,3	
Kaderi Önceden Belirlenmiştir	76,2	19,0	4,8	-	14,3	71,4	9,5	4,8	14,3	33,3	19,0	28,6	4,8
Halk Tarafından İdare					17,1	60,0	2,8	-	8,6	22,7	12,5	42,8	12,9
Halk İçin İdare					12,5	78,1	-	9,3	9,3	28,1	9,3	50,0	3,1
Tek Partiyeye Karşı Olmama	65,2	26,0	-	8,7					13,0	39,1	17,4	30,4	-
Tek Partiyeye Karşı Olmama	63,9	30,2	4,6	1,2					8,1	22,1	10,5	47,6	11,6

	"Bir ülkenin kanunlardan, "Devlete karşı itaatsizlik siyasi programlardan çok, "Devlete karşı itaatsizlik halkın güvenebileceği ce- asla hoşgörülemez" fikri- sur yorulmak nedir bilme- ne..... yen, kendilerini ulusa a- damaş liderlere ihtiyacı vardır" görüşünü..."										"Kadınlar toplumun gele- ceğini ilgilendiren, so- rumluluğu fazla olan gö- revleri erkekler kadar başarıyla yürütebilirler" görüşüne....."					
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5
T. Seçimine Katılma	44,4	33,3	6,7	15,5	-	13,3	22,2	13,3	40,0	11,1	-	40,0	28,9	11,1	17,8	2,2
T. Seçimine Katılmama	34,4	37,5	10,9	12,5	4,7	14,0	32,8	25,0	23,4	1,5	3,1	28,1	51,5	4,7	14,0	1,5
İnsan Kaderini Kendi çizer	35,6	39,0	9,2	13,8	2,3	12,6	31,0	16,0	34,5	5,8	-	32,1	28,1	9,2	17,2	2,3
Kaderi Önceden Belirlenmiştir.	47,6	23,8	9,5	14,3	4,8	19,0	19,0	33,3	14,3	4,8	9,5	38,1	57,1	-	4,8	-
Halk Tarafından İdare	32,7	31,4	14,2	17,1	4,3	12,9	28,4	17,1	34,2	4,3	2,8	35,7	41,4	8,6	12,9	1,4
Halk İçin İdare	46,9	46,9	-	6,2	-	15,6	28,1	28,1	25,0	3,1	-	25,0	43,7	6,2	25,0	-
Tek Partiye Karşı Olmama	34,8	30,4	8,7	26,0	-	4,3	30,4	17,4	26,0	17,4	4,3	47,8	21,7	8,7	21,7	-
Tek Partiye Karşı Olma	39,5	37,2	9,3	10,5	3,5	16,3	27,8	20,9	31,4	2,3	1,2	29,0	47,6	7,0	13,9	2,3

	"Toplumsal Sorunları çözenin en iyi yolu aşırı görüşlerden kaçınmak ve orta yoldan ayrılmaktır" düşüncesine....						Ortalama olarak ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır?						C.Y.	
	1	2	3	4	5	6	500/999	1000/1999	2000/2999	3000/3999	4000/4999	5000		
T. Seçime Katılma	17,8	31,1	6,7	20,0	20,0	4,4	8,9	24,4	22,2	20,0	2,2	4,4	17,8	-
T. Seçime Katılmama	25,0	37,5	15,6	15,6	4,7	1,5	3,1	18,7	35,9	14,0	15,6	7,8	3,1	1,5
İnsan Kaderini Kendi Çizer	20,6	40,0	12,6	12,6	10,3	3,4	6,9	23,0	31,0	11,5	10,3	5,8	10,3	1,1
Kaderi Önceden Belirlenmiştir	23,8	14,3	9,5	38,1	14,3	-	-	14,3	23,8	38,1	9,5	9,5	4,8	-
Halk Tarafından İdare	17,1	32,7	14,2	20,0	12,9	2,8	5,7	27,1	24,3	18,6	11,4	2,8	8,6	1,4
Halk İçin İdare	31,2	40,6	9,3	12,5	6,2	-	6,2	12,5	40,6	15,6	9,3	9,3	6,2	-
Tek Partiyeye Karşı Olmama	17,4	17,4	4,3	17,4	39,1	4,3	4,3	8,7	17,4	21,7	17,4	13,0	17,4	-
Tek Partiyeye Karşı Olma	23,2	39,5	13,9	17,4	3,5	2,3	5,5	24,4	33,7	15,1	8,1	4,6	7,0	1,2

	Evinizin bulunduğu şehir ve kasa- banın nüfusu ne kadardır?		Hangi yabancı dilleri mesle- ğinizle ilgili bir kitap okuyacak ve istediklerinizi çok güçlük çekmeden anlata- bilecek kadar biliyorsunuz?				
	100.000'den az	100.000'den fazla	Hiç- biri	Al- man	İng.	Fr.	C.V.
T. Seçime Katılma.	24,4	75,6	35,6	4,4	51,1	8,9	-
T. Seçimine Katılmama	29,3	71,7	42,3	9,4	37,5	6,2	4,7
İnsan Kaderini Kendi Çizer	31,0	69,0	37,9	6,9	42,5	9,2	3,4
Kaderi Önceden Belirlenmiştir	14,3	85,7	47,6	9,5	42,8	-	-
Halk Tarafından İdare	25,7	74,3	41,4	4,3	45,7	8,6	-
Halk İçin İdare	34,4	65,6	46,9	9,3	37,5	6,2	-
Tek Partiye Karşı Olmama	13,0	87,0	21,7	4,3	65,2	8,7	-
Tek Partiye Karşı Olma	32,6	67,4	47,6	8,1	37,2	7,0	-